

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2004

ԽՐԻՍՐԻՅԱՆ ՎԱՅԹԻԶԻՆԻՆ
ԹԱՐԶԸ

ՎԷ ԶՕՀՈՒԳԼԱՐԸՆ ՎԱՅԹԻԶ ՕԼՈՒՆՄԱՍԸ

ԷՍԷՐ Ի ՏՐ • ԷԼԱՅԸՍ ՐԻԿՍ

معارف عمومية نظارت جلیله سنک ۱۶ ربیع الاول ۱۳۰۶ و ۸ تشرين ثانی
۳۰۴ تاریخلی و ۷۷۰ نومرولی رخصتنامه سیله نشر اولمشدر

مصارفی آمریقان مسیونر شرکتی طرفندن تسویه اولنهرق طبع اولمشدر

ԻՍԹԱՆԳՕԼՏԱ

Ա. ՅԱԿՈՐ ՊՕՅԱՃԵԱՆ ՄԱԹՊԱՍՏԸՆՏԱ ԹԱՊ՝ ՕԼՈՒՆՄԸՆ ՏԸՐ

1888

281.6
Խ-97

(120 - 4 - 6)

76-62

281.6 պ

ԽՈՒՍՔԻՅԱՆ ՎԱՅԹԻԶԻՆԻՆ ԹԱՐԶԸ

ՎԵ ԶՕՃՈՒԳԼԱՐԸՆ ՎԱՅԹԻԶ ՕԼՈՒՆՄԱՍԸ

659
40

ԷՎ ՎԵԼԱ՝ ՎԱՅԹԻԶ ԷԹՄԵՆԻՆ ԹԱՐԶԸ

Խորիւթիյանլար արասընտա վաֆիթիզ իւշ
թարզտա, եա՛նի վաֆիթիզ օլանը սույա պա-
թըրմադ, եախօտ սույու վաֆիթիզ օլան իւզէ-
րինէ տէօքմէք եա սէրվիմէքլէ իճրա էաիլիը =
Խորիւթիյան իամիլլէ միւսէմմա օլանլարըն էք-
սէրի վաֆիթիզ այինինին սա՛ իր շարթլարը միւ-
թէպէր օլաըզը հալտէ, վաֆիթիզ զիքը օլու-
նան թարզլարըն հէր հանկըսընտա իճրա օլուն-
մըշ օլա, անը միւ՛թէպէր վաֆիթիզ տէյիւ
գապուլէտէրլէր = Ֆազաթ պա՛ղըլարը վար սըր
քի, անլէր վաֆիթիզտէ ճէսէտին պիւթիւն պիւ-
թիւն սույա պաթմասը իտտի՛ասընտա պու-
լունմագտա սըրլար = Պու պէնտլէ մագսէտիմիզ
անլէրին իշպու իտտի՛ասընը թահթ ը միւթա-
լա՛սյա այմադ տըր =

1. վաֆիթիզին միւ՛թէպէր օլմասը իշիւն ճէ-
սէտին քեամիլէն սույա պաթմասը լազըմ օլ-
սըղընա տա՛ իր Սհա ը ճէտիտ վաֆիթիզի թահ-
տիտ էթմէտիքտէն մա՛տա, վաֆիթիզին թարզը
խուսուսընտա տախի պիր շէյ թա՛լիւմ էթմէզ =
Սհա ը Սթիգտէ թա՛եին էտիլէն մէզհէպի ա-
յին ու՛ աոտէթլէր, գուրպանլար, պայրամլար,
թախսիսաթ վէ թաթհիրաթ վէ զայրիհում,
'արիզ ու՛ ամիզ վասֆ էտիլմիշ իքէն, Սհա ը
ճէտիտտէ պու կիպի թա՛լիմաթ եօդ տըր = Գաշ
տէֆ՛ա իպատէթ էթմէք լազըմ օլաըղընա,

տու'անըն թարգընա, վէ ըուհանի մէ"մուրլա-
 ընն թախսիսի ուսուընա տա"իր թափսիլաթ
 եօգ տըր: Թախսիսէ քիմին սէյահիյէթի օլտը-
 ղընա, քիլիսէնին գաչ ճինա մէ"մուրը օլմասը
 կէրէք իտիլինէ, վէ հաթթա րահաթ կիւնիւ-
 նիւն հաֆթանըն պիրիննի կիւնիւնտէն եէտին-
 ճի կիւնիւնէ թէպտիլ օլունմասը կիպի մուհիմմ
 պիր խուսուստա պիրէ Մհա ը ճէտիտտէ տօղ-
 ըուտան տօղըույա պիր էմր եօգ տըր:

2. Ֆագաթ պէլքի պա'ղըլարը ըումճա վաֆ-
 թիղ քէլիմէսինին սույա պիւթիւն պիւթիւն
 պաթմադտան ղայրի պիր մա'նասը օլմատըղըն-
 տան, պու խուսուստա պիր կէօնէ թա'լիմաթա
 հաճէթ եօգ իտի տէյէճէք տիրլէր: Պու պապ-
 տէ քէնտի քէնտիսիղի իգնա՝ էթմէք իչիւն
 պիր աղաճըգ պու լուղէթին վաֆթիղ այինին-
 տէն ֆարգլի սըրալարտա օլան իսթի'մալընը
 կէօգտէն կէչիրէլիմ: Մարկ. 7. 2—4 տէ 'իւ-
 լէմա վէ ֆէրիսլէրտէն պա'ղըլարընըն Գրիս-
 տօսըն շայիրտլէրինի եւյթանմաճըլ էլէր իլէ թա-
 'ամ էթտիքլէրի իչիւն թագպիհ էթտիքլէրինի
 օգուրըգ: Մարկոս պունտա տահա իլէրի կիտէ-
 ըէք, Եհնուտիլէրին էլլէրինի էլիճէ երյգամա-
 տըգճա եէմէք եէմէտիքլէրինի, վէ պա խու-
 սուս շարշրտան կէլտիքլէրինտէ եւյթանմաղտան
 (Եունանիճէտէ քէնտի քէնտիլէրինի վաֆթիղ
 էթմէղտէն) թա'ամ էթմէտիքլէրինի պէյան
 էթմիշ տիր: Մարկոսըն երյգանմադ քիլիմէ-
 սիյլէ պալատէ ղիքը օլունան էլ երյգանմասը-
 նը իմա էթտիլի պէտիհի տիր: Պունտան սօնկրա
 մուխթ էլիֆ շէյլէրին երյգանմասը (Եունանիճէ
 վաֆթիղ օլմասը) ղիքը օլունաղըր սրրատա եա-
 թագլարըն երյգանմասը (Եունանիճէ վաֆթիղ
 օլմասը) տախի ղիքը օլունմըշ տըր քի, հալու

քէյֆիյէթլէր եաթագլարըն քեամիլէն սույա
 պաթըրըլմասընը ֆարգ էթմէմիղի նէհի էթմէք-
 տէ տիրլէր: Մլիմ Մլիֆօրտ պու այէթլէրի իմա է-
 տէրէք, «Պիլա շիւպհէ պու Էսթիլէրի Էլիմ» (եա-
 թագլար երգամալարը) քէլիմէլէրինին սույա
 պաթըրմադ մա'նասընտա օլմայըպ, անլէր իւ-
 ղէրինէ սու տէօքմէք եասէրվիմէք տէմէք օլմայը
 տըր՝ տէմիշ տիր: Էլին սույա պաթըրըլմասը
 էլին թէմիղլէնմէսինտէն ղիյատէ սույու քիր-
 լէթմէք սայըլաճաղընտան, Եհնուտիլէր արա-
 սընտա վէ 'ումումէն շարգտա էլ երյգամադ ի-
 չիւն էլի սույա պաթըրմայըպ, սույու էլ իւղէ-
 ըրինէ տէօքէրլէր: Պու 'ատէթին նէթիճէսին-
 տէն օլարագ, խըտմէք էթմէք եէրինէ, «Էլլինէ
 սու գօմադ» թա'պիրի իսթի'մալ օլունմադտա
 իտի, նիթէքիմ 4 Միւլ. 3. 11 տէ Եղիսէ իչիւն
 «Եղիանըն էլինէ սու գօմուշ օլան Եղիսէ» տէ-
 նիլմիշ տիր:

Մատթ. 13. 2, վէ Մարկ. 7. 2 տէ տախի Յի-
 սուսըն շայիրտլէրի եւյթանմաճըլ էլէր իլէ եէմէք
 եէտիքլէրի իչիւն թագպիհ էտիլմիշ տիրլէր:
 Ղուկ. 11. 38 տէ տախի պիղ զաթ Յիսուս թա-
 'ամտան էվվէլ երյգանմատըղը (Եունանիճէ
 վաֆթիղ օլմատըղը) իչիւն թագպիհ էտիլմիշ
 տիր: Պու 'ատէթ Յուղիթ 12. 7 տէ տախի
 միւշահէտէ օլունմադտա տըր: Մէղքիւր այէթ-
 տէ Յուղիթ իչիւն օրտուտա պուլունան փու-
 նարտա երյգանտը (Եունանիճէ վաֆթիղ օլտու)
 տէնիլմիշ տիր:

3. 'իպր. 9. 10 տա իտարէ ի ճէտիտէտէն էվ-
 վէլ Եհնուտիլէր արասընտա տիրլիւ տիրլիւ
 երյգանմալար (Եունանիճէ վաֆթիղլէր) ճարի
 օլտըղընը օգուրըգ: Պու երյգանմալարըն նէ-
 տէն իպարէթ օլտըղընը Մուլսէսին քիթապըն-

տա պուլուրը: Խուր. 30. 18-21 այնթլէր-
տէ Սհարոն իլէ օղուլարընըն ճէմա՛ւթ չա-
տըրընա կիրմէղտէն վէ մէ՛մուրիյէթ ի բուհա-
նիյէլէրի էսնասընտա մէզպահա եաղաշամազ-
տան էլլէրինի վէ այաղարընը եըյգայաճագ-
լարը սույըն պուլունտըղը գուրնանըն վասֆընը
օգուրըզ: Էլ եէվմ՛ իսլամյար տախի՛ այնի սու-
րէթտէ նամագա տուրմազտան էլլէրինի վէ ա-
յաղարընը եըյգարլար, եախօտ հիչ օլմազ ի-
սէ սու սէրփէրլէր:

Էսքի եըյգանմագ այինլէրինտէն պիրի տախի
լալիլիլէրին չատըրըն խրամէթի իչինն թախսիս
օլունտըղարընտա եըյգանմալարը իտի: Պու
եըյգանմագ տախի անլէր իւղէրինէ թէհարէթ
սույընըն սէրփիլմէսիյլէ իճրա օլունուր իտի:
Ս՛տ. 8. 6:

Հաթթա պիւթիւն ճէսէտ եըյգանտըղընտա
պիլէ ճէսէտին քեամիլէն սույա պաթըրըմասը
թալէպ օլունտըղընա պիր իսպաթ եօգ տըր:

Պու իզահաթտան աչըղ կէօրիւնտիլինէ
կէօրէ, Է-ֆիւն վէ Է-ֆիւն էն-ֆէ+ լուղէթլէրի ֆի-
թապը Մուգատտէստէ վաֆթիղ այինինտէն
Փարգըլը խուսուսլար իչինն իսթի՛մալ օլունտըղ-
լարընտա տա՛իմա քեամիլէն սույա պաթմագ-
մա՛նասընտա իսթի՛մալ օլունմամըշտըրլար: Հալ
պէօյլէ իքէն, պու լուղէթին վաֆթիղ այինի
իչինն իսթի՛մալընտա քեամիլէն սույա պաթ-
մագ մա՛նասընտա օլտըղընը Փարղ էթմէյէ
նէ՞ սէպէպ վար տըր:

4. Եղեկիէլ վէյղամպէր իտարէ ի ճէտիտէ
թահթընտա բուհ իւլ Գուտսըն թաթհիր էտիճի
թէ՛ սիրինի թաթհիրաթ այինլէրի իչինն իսթի՛-
մալ օլունան էլֆագլէ պէյան էտէրէք, Եղեկ. 36.
25-27 այնթլէրտէ շէօյլէ պուլուրմըշ տըր. « Իւ-

զէրինիղէ փաք սու սէրփէճէյիմ՛, սիզ տախի
թահիր օլաճագսընը . . . վէ տէրունինիղէ
Եէնի բուհ գօյաճաղըմ, վէ սիգի գանուլա-
լըմտա սիւլուք էթտիրէճէյիմ:»

5. Սհաը ճէտիտտէ զիքը օլունան պա՛ղը
վաֆթիղլէրին հալ ու քէյֆիլէթլէրի օլ վաֆ-
թիղլէրին պաթըրմագլէ իճրա էտիլիշ օլտը-
ղընը Փէվզ էլ Ղայէ շայէ Բ-նիւ-նիւ գըլարլար:
Պունլարըն պիրի Պէնտէկոստէ կիւնիւնտէ
իւչ պին քիչինին վաֆթիղ օլունմալարը տըր:
Ս՛մալ. 2. 41: Պու հիքքայէտէ Եհհուտի
րէ՛ իսլէջինին պիր կէօնէ ի՛թիրաղտա պու-
լունտըղարը զիքը օլունմայօր: Սնլէր Յիսուսըն
շայիրտլէրինէ սօն տէրէճէ տիւչմէն օլտըղարը
հալտէ, իւչ պին քիչինին պիր կիւն զարֆըն-
տա երուսաղէմտէ սույա պաթըրըմասը, վէ
պիր կէօնէ միւչքիլաթ գուհուր էթմէմէսի միւմ-
քի՛ն մի իտի: Պաչգա պիր խուսուս Հապէչի
խատըմըն վաֆթիղի տիր: Ս՛մալ. 8. 36 ա-
յէթտէ զիքը օլունտըղընա կէօրէ, օլ մահալ
չէօլ իտի, վէ օրատա էփիյի տէրին պիր ըր-
մագ պուլընտըղընա պիր ՛արամէթ եօգ տըր:
Փագաթ էյէր վաֆթիղ սու տէօքմէքլէ իճրա
օլունտու տէյիւ Փարղ օլունսա, պունա ուֆագ-
վէ սըղ պիր չայ տախի քեամիլէն քիֆա-
յէթ էտէ պիլիր իտի. Եինէ տէ Փիլիպպոսըն
վէ խատըմըն սույա էնմէլէրի (այէթ 38) վէ
սուտան չըգմալարը (այէթ 39) թա՛պիրի թա-
պի՛ի օլուր իտի:

Գորնէլիտսըն խանէսինտէ տախի Պետրոսըն
« Պիր քիմսէ սույու մէն՛ էտէ պիլի՛ր մի՛՛ տէ-
մէսի, Գորնէլիտս իլէ խանէսինտէ պուլունան
տօսթլարընըն պիր հալուզա, եախօտ տէնիզ
սահիլինէ կիթմէսինի խմա էթմէքտէն զիյատէ

վաֆթիդ իճրասը իչիւն իչէրիյէ սու կէթի-
րիւմէսիննի իշ'ար էյլէմէսի տահա թապի'ի տիր :

6. Պէօյլէ սըրատա պիթ թապի' վաֆթիդ
մէս'էլէսի հադգընտա գատիմ իրիսթիյանլա-
րըն նէ էֆքեարտա օլտըդլարընըն անկլաշըլ-
մասը արդուլէնէճէք տիր : Անլէրին էօրնէյինէ
իմթիսալ էթմէմիդ հէր հալտէ վաճիպ տէյիլ
իսէ տէ , պու շէյ վաֆթիդ այինինին թէ'սի-
սինտէ հանկը շէյլէրին էսասի օլտըդընը անկ-
լամամըղա պիր դօլպլըդ օլաճագ տըր : Պու
խուսուստա մալիք օլտըդըմըդ էն էսքի շէհա-
տէթտէն պիրի "Օն իքի Բէսուլլէրին թա'լի-
մաթ" նամըլլէ մէվճուտ օլան վէ էն մէշհուր
'ալիսթէր թարաֆընտան իքինճի 'ասըրն իպթի-
տալարընտա , եա'նի Յովհաննէս Բէսուլլըն վէ-
ֆաթընտան 40—50 սէնէ սօնկրա եաղըլ-
մըշ տէյիլ գապուլ օլունան քիթապճըղաղ
տըր : Պու քիթապըն եէտինճի պապընտա վաֆ-
թիդին ադար սուտա օլմասընըն միւսթահսէն
օլտըղը պէյան էտիլմիշ , ֆադաթ պիր սէպէպ-
տէն սօղուգ սու միւնասիպ սայըլմաղ իսէ , սը-
ճագ սու իսթի'մալ օլունմալը , վէ էյէր պու իքի-
տէն հիշ պիրի տախի ույդուն օլմաղ իսէ , եա'նի
նէ ադար միւնասիպ պիր սու , նէ տախի սը-
ճագ սու իչիւն պիր հալուդ պուլունմաղ իսէ ,
"վաֆթիդ օլանըն պաշը իւղէրինէ ֆէտէր , Օ-
ղուլ վէ Բուհ իւլ Գուտս իսմինտէ իւշ քէրրէ
սու տէօք" տէնիլմիշ տիր :

Սա'իր փէք էսքի պիր իսպաթ տախի Բօմանըն
եէր ալթընտա վադը' գապըրարը իւղէրինտէ է-
ֆէնտիմիդին վաֆթիդինի կէօսթէրէն էն էսքի
րէսմէրտէ պուլընմաղտա տըր : Պու րէսմէր-
տէ Յիսուս վէ Յովհաննէս պիրիլքտէ սու ի-
չինտէ սուրմըշ , սու տախի անլէրին անճագ

թօլուգլարընա չըգմըշ , Յովհաննէս իսէ էլիլլէ
սու ալմըշ , վէ Յիսուսըն պաշընա կէօթիւրիւր
պիր հալտէ թէրսիմ էտիլմիշ տիրլէր :

Հալ ը հաղըրըն Շարգ քիլիսէլէրինին պու
խուսուստա օլան 'ատէթլէրի տախի շայան ը
տիգգաթ տըր : Անլէր քէնտի վաֆթիդլէրինէ
իւշ տէֆ'ա սույա պաթըրմադ իսմինի վէրիլ-
լէր . ֆադաթ 'ալ էս սէվիլլէ պիւթիւն ճէսէտի
սույա պաթըրմաղար . տէֆ'աթլէ օլարագ Բում
քիլիսէլէրինին վաֆթիդ այինինտէ հաղըր պու-
լընմըշ ըմ : վաֆթիդ իճրասը իչիւն գուլա-
նըլան գապ վաֆթիդ օլունաճագ քիմսէնին
ճէսէտինի քեամիլէն իչինէ ալաճագ գատար
տէրին տէյիլ տիր . վաֆթիդ էտէն փափասըն
հէր տէֆ'ատա տախի ֆէտէր , Օղուլ վէ Բուհ
իւլ Գուտս իսմլէրինի զիքը էտէրէք , էլիլլէ
իւշ տէֆ'ա սու ալըպ , վաֆթիդ օլունաճագ
քիմսէնին պաշընա տէօքտիլիւնիլ կէօրմիւ-
շիւմ : Շարգ քիլիսէլէրինին վաֆթիդտէ ճէ-
սէտին քեամիլէն սույա պաթմասընը էլլէմ
'ատտ էթտիլլէրինէ տախի պիր տէլիլ եօգ
տըր :

Բօպինսըն , քէնտինին թէ' լիֆքէրտէսի օլան
լուղէթ քիթապընտա Չաֆնիլ լուղէթինի թահ-
տիտ էթտիքտէն սօնկրա , իղահաթ հալինտէ
պու լուղէթին գարշըսընտա շէօլլէ եաղմըշտըր .
"ֆալէսթիւնին էն էսքի Բում քիլիսէլէրինին
խարապալարընտա , մէսէլա թէքուս վէ կօֆնա
քիլիսէլէրինին եէրլէրինտէ էլան շիմտի վաֆ-
թիդ գուրնալարը պուլունմաղտա տըրլար .
պուլարըն փէք էսքի վադըթլարտան գալմըշ
օլտըգլարը փէք ինթիմալ օլուպ , սինն ի քէ-
մալէ վասըլ օլմուշ քիմսէլէրի սույա քեամի-
լէն պաթարագ վաֆթիդ օլա պիլմէլէրի գա-

տար պէօյիւք տէյիլ տիրլէր։” Միւ՛ն էլլիֆ ի միւմաիլէյն շունու տախի իլամլէթէն պէյյան էթմիշ տիր . եա՛նի իքինճի ասրտա ֆիթապը Մուգատտէսին լաթինճէյէ օյան ինչո՛ւ նամ թէրճէմէսինտէ Էֆնիւն լուղէթի թամմ պաթըրմադ մա՛նասընտա օյան ինչո՛ւ թէրճէմէ էտիլմէյիպ , Էֆնիւն թէրճէմէ էտիլմիշ տիր , վէ պունունլէ ինչո՛ւ լուղէթինին վալթիլո լուղէթի եէրինի թութամայաճաղը պէյյան օլունմըշ տըր ։”

Էյեր Բէսուլլէր վաֆթիլի ճէսէտի քեամիէն սույա պաթըրմադլէ իճրա էտիպ՝ պու ուսուլը վաֆթիլին մէշրու՛իյէթինի էլլէմ տէյիւ թա՛լիմ էյլէմիլլէր իսէ , պու ուսուլըն իպթալը նա՛սըլ թէֆսիր օլունա պիլիր ։

7. Պու խուսուսըն իսպաթը իշպու այինին խուսուսի պիր թարղտա իճրասընը խտտի՛ա էտէնլէրէ տիւշէր ։ Խրիսթիյան իտարէսինէ մախսուս օլուպ , թա՛լիֆէյերին պէօյիւք Բէսուլլընը “ ֆրիստոս պէնի վաֆթիլ էթմէք իշիւն տէյիլ , անճադ թէպլիր ի պէշարէթ իշիւն իրսալ էյլէտի” տէյիւ նիտա էթմէյէ թէշվիդ էտէն հիւրրիյէթ րուհը , ֆէլամ Ուլլահտա տողրուտան տողրույա էմր օլունմայան պիր շէյտէ իսրար էթմէյէ մուխալիֆ տիր ։

8. Նիհայէթ իւլ էմր , ճէսէտին պիլթիւն պիլթիւն սույա պաթմասը նէ՞ տիր . պիր ՛ալամէթ եա պիր թէշպիհ տէյիլ՝ մի ։ Պալատէ միւշահտէ օլունտըղընա կէօրէ , ֆիթապը Մուգատտէստէ րուհանի թէհարէթէ ՛ալամէթ տէյիւ միւսալաթ իւզրէ տէֆ՛ա պէ տէֆ՛ա տէօքմէք վէ սէրփմէք ՛ալամէթլէրի իսթի՛մալ օլունմըշ տըր ։ Բէսուլլէրէ Բուհ իւլ Գուտստան վաֆթիլը օլաճադլարընա տա՛լիր օլան վա՛տ

Բուհ իւլ Գուտստըն անլէրին իւզէրինէ տէօքիւմէսիլլէ իճրա օլունտու ։

ՍԱՆԻՅԵՆ՝ ԶՕՃՈՒԳ ՎԱՅԹԻՉԻ ՄԵՇՐՈՒ՝ ՄԸ ՏԸՐ

Խրիսթիյանլարըն գըսմ՝ ը ա՛ղամը պու ի՛թիգատտա օլուպ , ի՛թիգատլարը մուճէպինճէ տախի հարէքէթ էթմէքտէ տիրլէր ։ Ֆագաթ էյամ ը ախրէտէ պա՛ղըլարը , ՛Սհա ը ճէտիտտէ շօճուզլար վաֆթիլի իշիւն տողրուտան տողրույա պիր էմր օյմատըղընտան պու ուսուլու եանկլըշ տէյիւ հիւքմ՝ էթմէքտէ տիրլէր ։ Շէօյլէ քի պիլիմ նէ սէպէպլէրէ մէպնի շօճուգ վաֆթիլինին միւլհէմ՝ Բէսուլլէր թալաֆընտան թա՛լին օլունտըղընա ինանտըղըմըզը , վէ պինապէրին հէր ՛ասրտա եաշայան խրիսթիյանլարըն տախի պու այինլէ քէնտի էվլատլարընը Սլլահա թագտիմ էթմէլէրինէ պիր ֆարզ հէմ տախի պիր իմթիյազ նաղալըլլէ պագտըլըմըզը պէյյան էթմէմիլ վաճիպ տիր ։

Բէսուլլէրին րիսալլէրի հալու քէյֆիյէթլէրին մաթլուպընա կէօրէ եազըլմըշ շէյլէր իտի ։ Էյեր խուսուսի պիր մէս՛էլէ հէր եէրտէ տախի այնի եօլտա անկաշըլմըշ վէ էօյլէ իճրա էտիլմէքտէ իտի իսէ , օլ շէյին րիսալլէրտէ իշարընա պիր կէօնէ իւզուճմ եօգ իտի ։

Խէլասքեարըմըզըն վէ Բէսուլլէրին պիլթ թալի՛ նէ կիպի պիր մէսլէք իթթիլսազ էտէճէքլէրինի անկաշա պիլմէմիլ իշիւն քէնտի քէնտիմիլի միւլքին մէրթէպէ կէրի կէօթիւրիւպ անլէրին մու՛ասըրլարը արասընա գօմալը իլզ ։ Իմտի , 1 , իէլասքեարըմըզըն Մատթ . Յ . 17 տէ մէս .

Թուր « Պէն շերի՛ աթը եա փէյղամպէրլէրի իպ-
 թալ էթմէք իչիւն կէլտիմ դանն էթմէյինիզ .
 անլէրի իպթալ էթմէք իչիւն տէյիլ , անճագ իթ-
 մամ իչիւն կէլտիմ » սէօղիւնտէն ՊՆտը ճէտի-
 տին ՊՆտը Ս.թիգ իւզէրինէ միւէսսէս օլտըզը
 պէտիհի տիր : Սլլահ Ս.բրահամա՝ ահտըն Գ-հր-
 տէյիւ խիթանը վէրտիքտէ , խանէսինտէ պու-
 լունան ճիւմէ էրքէքլէրին , չօճուգլարըն վէ սա-
 թըն ալընմը խըտմէթքեարրարըն խիթան է-
 տիլմէլէրինի էմր էյլէտի : Պու էմր միւ՝ մինին Խանէ
 Խանէ տախի՝ ահտա տախիլ էյլէտի : Պետրոս
 տախի Պէնտէկոստէ կիւնիւնտէ « վա՛տ սիղէ
 վէ էվլատընըզ » (Ս՛մալ . 2 . 39) տէյիւ պու-
 յուրտու : Իլք միւ՝ մինլէր , ֆրիստոսա ինա-
 նանլարըն էվլատը հագգընտա պիթ թապի՝
 նէ՞ տիւչիւնէճէքլէր իտի : Սնլէր եհնի՝ ՊՆտըն
 իմթիյաղլարընն էսքի ՊՆտընքի գատար կէ-
 նիլ օլտըզընը խսթինթաճ էթմէյէճէքլէր մի
 իտի : ՊՆտը ՊՆթիգ վէ ՊՆտը ճէտիտ թան-
 զիմաթը արասընտա կէօրիւէն ֆարգլար ի-
 տարէ ի ճէտիտէ թահթընտա էսքի իմթիյաղ-
 լարըն էքսիլիպ տահա մահտուտ պիր հպէ
 վազ՝ օլունմասընտան իսէ , արթաճաղընա տէ-
 լալէթ էթմէքտէ տիրլէր :

2. Պու խսթինթաճ մուճէպինճէ ըէսուլլէր
 տախի միւ՝ մինլէրի խանէ խալգլարը իլէ վաֆ-
 թիզ էյլէտիլէր : Սահիհ . պու վագը՝ ալարը պէ-
 յան էտէն իպարէլէրտէ անլէրին խանէ խալ-
 գը արասընտա չօճուգլար պուլունտըզը այրը-
 ճա զիքր օլունմամը տըր : Ֆագաթ պու կիպի
 իպարէլէրտէն պիթ թապի՝ նէ՞ անկլաշլըր .
 մէսէլա , Լիտիա իչիւն « ֆէնտիսի իլէ խանէսի
 խալգը վաֆթիզ օլտունտու : » Ս՛մալ . 16 . 15 :
 Հապսխանէ միւտիրի իչիւն « ֆէնտիսի իլէ

խանէսի խալգը վաֆթիզ օլունտըլար » (Ս .
 33) տէնիլմիլ տիր : Պօղոս ըէսուլ տախի 1 Գօր .
 1 . 16 տա « իսթէֆանասըն խանէսի խալգընը
 տախի վաֆթիզ էթտիմ » տէմիլ տիր : Շու տա
 տօղրու տըր քի հապսխանէ միւտիրի իչիւն Սլ-
 լահա իման կէթիրէրէք էհլ ի պէյթի իլէ մէս-
 լուր օլտու՝ տախի տէնիլմիլ տիր : Պու սէօղիւն
 էն թապի՝ ի վէ էն սատէ թէֆսիրի շու տըր .
 եա՛նի ինանաճագ վէ մէսրուր օլաճագ գատար
 պէօյիւք օլանլար ինանըպ մէսրուր օլտուլար .
 ֆագաթ պուլարը ետիամայաճագ գատար
 քիւչիւք օլանլար իչիւն նէ՞ տէյէճէյիլ : Անլէ-
 րին ինանաճագ գատար պէօյիւք օլմամալարը ,
 վաֆթիզ օլմալարընր միւլքինսիզ էտէն ֆիղի-
 քի պիր սէպէպ օրթայա կէթիրէմէզ :

Ս՛մալ ի բուսուլ քիթապընըն պապ 16 այէթ
 14 ինտէ Լիտիա իչիւն « Բապպ մէրգումէնին
 գալպինի աշտը » տէնիլմիլ օլուպ , անըն խանէսի
 խալգընըն գալպլէրինին աշրտըզը զիքր օլուն-
 մամըշտըր : Էյէր մէրգումէնին ֆամիլեա ա՛ղա-
 սընըն ճիւմէսի քէմալէ էրմիլ քիմնէլէր օլուպ ,
 հէր պիրի տախի քէնտի իման իգրարընը վէրէ-
 ըէք վաֆթիզ օլմուշլար իսէ , ֆիթապը Մու-
 գատտէսին պու խուսուստա պիր ազ մա՛լիւմաթ
 վէրմէսի փէք թապի՝ ի օլաճագ իտի : Ս՛յնի
 պապըն այէթ 13 ինտէ Լիտիանըն խանէսի խալ-
 գը իլէ պէրապէր վաֆթիզ օլունտըգտան սօնկ-
 ըա , « Էյէր պէ՛ն Բապպա միւ՝ մինէ՛ ատա էթ-
 տինիզ իսէ , էվլմէ կիրիպ իգամէթ էտինիզ »
 տէտիլի մէսթուր տըր : Էյէր խանէսի խալգը-
 նըն ճիւմէսի ա՛ղապը տախի քէմալէ էրմիլմիւ՝
 մինլէր օլտալար իտի , « Էյէր պէ՛ն Բապպա միւ՝
 մինլէր՝ ատա էթտինիզ » իսէ տէմէսի նէզա-
 քէթ իզթիզասընտան օլմայաճագ մը իտի :

3. Պիթ թագի՝ պէօյլէ սորալարտա գա-
տիմ խրիսթիյանլարն՝ ատէթլէրինին տախի
անկաշըլմասը արզուլէնէճէք պիր շէյ տիր :
Պունունլէ պիզիմ ֆերայիզիմիզ անլերին՝ ա-
տէթլէրիլէ թագտիր էտիլէճէք տէմէք իսթէ-
նիլմէյիպ , անճագ պու՝ ատէթլէր մէզքիւր ու-
սուլլըն՝ ըէսուլլէրտէն պիզէ կնթիզալ էտիպ
էթմէտիլինի անկլամամրզա եարտըմ՝ էտէր՝
տէմէք իսթէրլէր : Գատիմ խրիսթիյան միւ-
"էլլիֆլէրինին ճիւմլէսինին շէհատէթլէրի տախի
չօճուզ վաֆթիզինին ըէսուլլէրտէն գալմը ի-
տիլինի թաստիզէ մէյյալ տըրլար : Մէզքիւր
միւ"էլլիֆլէրին նէ էֆէտարս ոլտըգլարը պիզէ
լազըմ տէյիլ տիր : Ֆագաթ վուգու՝ պուլան
շէյլէր հագգընտա անլերին շէհատէթի փէք
մուհիմ տիր :

Տերտուղիանոս իբլինճի՝ արտա , եա՛նի ըէ-
սուլլէրին էյամրնտան անճագ 100 սէնէ սօնկ-
րա եաշատը : Պու միւ"էլլիֆ վաֆթիզ մէս"է-
լէսինտէն պահս էտէն թիթապընըն 18 ինճի
պապընտա չօճուգլար վաֆթիզինին թէ"խիլինի
թալսիլէ էտէր իսէ տէ , պու՝ ատէթին ըէ-
սուլլէրտէն գալմը շալըղընա ասլա շիւպհէ
կէօսթէրմէզ : Մնըն վէրտիլի նասիհաթտան
անկլաշըլտըղընա կէօրէ , էյէր էլլինտէն կէլտէ
չօճուգլար վաֆթիզինի մէն՝ էտէճէք իտի : Շու
տախի պիլլինմէք լազըմ տըր քի , Տերտուղիա-
նոս կէնճ վէ պէքեար միւհթէտիլէրէ տախի
'այնի նասիհաթը վէրմէքտէ իտի : Մնըն պու
նասիհաթը տախի պիլա շիւպհէ վաֆթիզին
կէշմիլտէ իլլէնիլէն կիւնահլարը երլգայաճա-
ղը , վէ պինապերին պու այլինին կէճէ պրա-
գըլմասը վաֆթիզ ոլունանըն թէքրարէն միւհ-
լիք կիւնահա տիւշիւպ քէնտի ճանընը ղայպ

էթմէսի թէհլիքէսինի թագլիլ էտէճէյի էֆ-
քեարրնա միւսթէնիտ տիր : Խմիէրաթօր Գօնս-
թանթիինին տախի իշպու էֆքեարտան թէ"սիր-
լէնէրէք 'էօմրիւնիւն սօն կիւնլէրինէ տէք վաֆ-
թիզի թէ"խիլ էթտիլի պէտիհի տիր : Ֆագաթ
պալատէ պէյան ոլունտըղը իւզրէ պիզիմ՝ պու
եանկլըշ էֆքեարտան պահս էթմէյէ պիր սէ-
պէպիմիզ եօգ տըր : Շու գատարը շիւպհէ
գալտըրմազ պիր հագիգաթ տըր քի , Տերտու-
ղիանոս պէօյլէ պիր էֆքեարա գահիպ ոլտըղը
հալտէ , չօճուգ վաֆթիզինին ըէսուլլէր թարա-
ֆընտան ոլմատըղընը իսպաթ էթմէյի միւմ-
քին՝ ատտ էթսէ իտի , պիլա շիւպհէ պունու
իսպաթա գալգըշաճագ իտի :

Թարիխ ի Միլատըն 184 եա 185 ինտէ թէ-
վէլլիւտ էտիպ՝ ֆալէսթինտէ էփէյի եօքճու-
լըգ էթմիշ շլան իսքէնտէրիլէլի Որոգինէս
Րօմալըլար ըիսալէսի իւզերինէ շլան թէֆսի-
րինտէ " ֆիլիսէ ըէսուլլէրտէն չօճուգլարըն
վաֆթիզ էտիլմէսինէ էմր ալտը " տէմիշ տիր :
Միւմաիլէյն պու շէյի թահրիլթընըն սա"իր
գըսմլարընտա տախի զիքր էթմէքլէ , պիլգաթ
քէնտիլին չօճուգլըգտա վաֆթիզ ոլունտըղընը
պէյան էյլէմիշ տիր : Որոգինէսին պու պէյա-
նաթընտա եանըլըշ շլմասը իմքեան խարի-
ճինտէ կիպի պիր շէյ տիր : Չիւնքի օ տէյիլ
եալընըղ վալիտէյնինին , անճագ տէտէսինին
վէ պէօյիւք տէտէսինին տախի խրիսթիյան
օլտըգլարընը զիքր էթմէքտէ տիր :

Թարիխ ի Միլատըն 253 ինտէ Գարթագինէ-
տէ 66 էփիսոպօփօսլարտան միւրէքքէպ , վէ կիպ-
րիանոսըն թահթը ը ըիյասէթինտէ միւն՝ ազըտ
օլան մէճլիստէ ֆիտըս իսմինտէ թաշըալը պիր
էփիսոպօփօսըն , խիթանըն՝ չօճուգ սէքիզ կիւն-

լիւք օլտրղընտա իճրասը մուգարրէր իքէն վաֆթիղին օլ կիւնտէն էվիլէ իճրասը ճախիգ մի տիր տէյիւ օրթայա պիր մէս"էլէ կէթիր մէսի իւղէրինէ, մէճլիս վաֆթիղին օլ գատար պիր վագըթ թէ"խիրինէ պիրէ լիւղում օյմա տրղընը, վէ պու այինին չօճուգ իքի, եա իւչ վէ հաթթա պիր կիւնլիւք իքէն իճրասը միւ նասիպ օլտրղընը պէյան էթմիլ տիր:

Պունտան սօնկրա կէլէն 'ասրտա չօճուգ վաֆթիղինէ տա"իր օյան իսպաթլար տահա չօգ տըր: Ոսկերբերան, Նաղիանգալը Գրիգոր, թա' լիմաթ ճիհէթիլէ պիրի պիրինէ մուխալիֆ օլ լան Օգոստինոս վէ Պէղագիոս քէնտիլէրին էյամընտա չօճուգ վաֆթիղինին 'ումումի օլտրղը, վէ պու 'ատէթին ըհսուլլէրտէն գալտըղը խուսուսընտա միւթթէֆիղ իտիլէր: Էյէր պու ուսուլ եհնի պիր ուսուլ իսէ, անըն էվրօփա, Ասիա վէ Աֆրիգա խրիսթիյանլարը արասընտա 'ումումի պիր սուրէթատէ մէրի' իւլ իճրա օլ մասը նա'սըլ թէֆսիր էտիլէ պիլիր:

Պիգճէ պալատէ գիքը օլունան վագը'ալար վէ պէյան էտիլէն միւթալա'ալար պու մէս"էլէյի պի դարաղանէ թէֆթիլ էտէն հէր ատէ մի ըհսուլլէրին չօճուգարը վաֆթիղ էյլէտիք լէրինէ իւքեաթ էթմէյէ, վէ 'Սհա ը ճէտիտա տէ պունա տա"իր խուսուսի պիր էմը վէրիլմէ տիլինին սէպէպինի իղահ էյլէմէյէ քեաֆի տիր:

Վաֆթիղին շարթը տէյիւ իման թալէպ օլունուր ի'թիրաղընա խէլասա շարթ տէյիւ տախի իման թալէպ օլունտըղը, պու ճիւմիէ իլէ չօճուգարըն խէլաս օլապիլաթլէրի ճէվապը քեաֆի տիր: Մաթլուպ հալ ու քէյֆիլէթլէրէ, եա'նի վաֆթիղ օլունանըն ինանաճագ գատար պէյիւք օլուպ օլմամասըլէ թահտիա

էտիլիր: Պու վագը'ա վաֆթիղ սէլահիյէթի նին թահտիա էտիլմէսինի թալէպ էթմէլ:

Պիր գաչ սէօղ տախի վաֆթիլ էպիէն չօճուգըն' +իլէնէ օլն' ալգաուը հագգընտա եաղմագ իսթէրիգ: Անէր Ալահա խախա օլունմըլ տըրլար: Անըն 'ահտընըն ֆիհրէ անլէր իւղէրինէ գօ նուլըլ տըր: Անլէր պիր ճիհէթլէ Ալահ իլէ 'ահտա կիրիլմիլ, վէ քիլիսէնին ա'ղալարը օլ մուչ տըրլար: Անլէր քիլիսէյէ, քիլիսէ տախի անլէրէ մէս"ուլ տըր: Չօճուգլար գանունէն մէշըո' թէպա'ա սայըլաճագ ֆիլան պիր սին նէ վասըլ օլուպ, հիւքիւմէթ ի մէշըուլթէ թէպա'ալարընա օլտըղը վէճհլէ թէպա'իլլէթ եէ մինինի ալընճայատէք անճագ խուսուսի վէ մահտուտ պիր մա'նատա թէպա'ա սայըլարըլարը կիպի, պունտա տախի անճագ խուսուսի վէ մահտուտ պիր մա'նատա քիլիսէնին ա'ղալարը տըրլար:

Պու էճլտէն անլէրին քէնտիլէրին տինտար օլտըղլարընը կէօսթէրիպ Ալահըն եէմինինի քէնտի իւղէրլէրինէ ալընճայա տէք, վաֆթիլէ Ալահա թախսիս օլունտըղլարընը գապուլ, վէ պունտան նէլ"էթ էտէն մէս"ուլիլլէթլէրինի տէր 'էօհտէ էտինճէյէ տէք քիլիսէ իլլէրինէ գարըլմաղա, վէ Բապպըն սօֆրասընա եաղալմաղա հագգլարըլ էօգ տըր:

'Սյնի վագըթտա, անլէրէ քէնտի թարաֆլարընտան էտիլմիլ օլան 'ահտը վէ անըն սէպէպ օլտըղը մէս"ուլիլլէթլէրի գիքը էթտիրմէք քիլիսէնին պօրճու տըր: Պունտան մա'տա, պու ֆէրայիղին Ալահըն էմիլլէ վագ' օլունմըլ օլտըղը, վէ պու էճլտէն քէնտիլէրէ ֆարղ օլան մէս"ուլիլլէթլէր մուճէպինճէ հարէքէթ էթմէլէրի վաճիպ օլտըղը թէֆհիմ էտիլմէք

կերէք տիր : Պունունյէ պերապեր անլէրէ Աւ-
լահա թախսիս էտիմիչ օլմալարընըն , վէ Աւ-
լահա օլան վաղիֆէլէրինի անկլայաճագ , վէ ա-
նըն հիւսն ի թէվէճճիւհիւնէ մաղհար օլա պի-
լէճէք պիր մէվգի'տէ պուլունմալարընըն տա-
խի քէնտիլէր չիւն պէօլիւք պիր իմթիյաղ օլ-
տըղը թա'լիմ էտիլմէլի տիր :

Քիլիսէ՝ հվլատարը իչիւն պու եօլտա չալը-
չարագ , վէ անլէրին էմր ի խէլասընտա էմին օլ-
մալարը իչիւն վալիտէյնի թէչվիգ էտերէք
անլէրի իման վէ տու'ա իլէ Ալլահա թագ-
տիմ էտէ պիլիր , վէ անլէր իչիւն 'ահտըն պէ-
րէքէթլէրինի , հաթթա "Սէնին զիւրրիլէթին
իւղէրինէ րուհրմր վէ նէսլին իւղէրինէ պէ-
րէքէթիմի տէօքէճէյիմ ." (Ես . 44 . 3) վա'տը-
նը , վէ "վա'տ սիղէ վէ էվլատընրգա" (Ս' .
մալ . 2 . 39) սէօղլէրինին իթմամընը միւթէ-
վաղը՝ պիր գալպլէ թալէպ էտէ պիլիր : Պու
եօլտա , չօճուգլար , խրիսթիյան վալիտէյն վէ
պիւթիւն քիլիսէ , "Պրագընըղ , չօճուգլար
եանըմա կէլիսիլէր , վէ անլէրի մէն՝ էթմէյի-
նիղ" տէյէն սէվկիւլիւ խէլասքեարըն արղուսը
մուճէպինճէ հարէքէթ էթմիչ օլաճագ տըր :

ՎԱՅԹԻԶ ՄԵՍՒԷԼԵՍԻ

(Աթիտէքի պէնտ Աւետաբերին մուխպիրլէրին-
տէն պիրիսինին վաֆթիղ մէս"էլէօրինէ տա"իր մէգ-
քիւր զաղէթատա ախրէն նէչը էթտիլիմիղ պէնտ-
լէրի միւթալա'ա պիրլէ պու մէս"էլէ խուսուսընտա
Շայիրտանը ՚իսա իլէ Մկրտականլար թարաֆըն-
տան իրատ օլունան պա'ղը ի'թիրաղլարա ճէվապ
օլմագ իւղրէ պիր մըգտար զիյատէ մա'լիւմաթ
քէսպի պապընտա Աւետաբերին միւ"էլիֆինէ պէ-
յան էլէտիլի արղու իւղէրինէ դալէմէ ալընարագ
միւ"էլիֆ ի մումալիլէյէ իրապ օլունմըլ իտի :

259
40

Ճաղիլէթի միւ"էլիֆ

Մուխպիրինիղ՝ Շայիրտանը ՚իսա իլէ Մկրը-
տականլարըն ֆիթապը Մուգատտէստէն տօղ-
րուտան տօղրույա իրատ էտիլմէյէն հէր պիր
պուրհանըրէտտ էթտիլէրինի իֆատէ էտի-
յօր : 'Աղա"խտ եախօտ ուսուլը տինիյէնին
քեաֆֆէ ի խուսուսաթընտա պիղիմ տախի
ֆիթապը Մուգատտէսի պաչ մէրճի' թանը-
տըղըմըղ գարիյունը քիրամըմըղըն մա'լիւմլէ-
րի տիր : Վէ լաքին պիղ ֆիթապը Մուգատ-
տէսին հաղիղի մա'նասընը իղահ էտէն պուր-
հան վէ տէլիլէրի սա"իր մէնպա'լարտան իս-
թիչհատ էթմէյի միւնասէպէթսիղ 'ատտ էթ-
մէյիղ . դաթէն նէչը օլունան պէնտլէրաէ էթ-
տիլիմիղ շէյ իլթէ պունտան 'իպարէթ տիր :

Ա. Մուխպիրինիզին իւք զիբր, վէ էքսէրիյէ անճագ սույա պաթըրմա իլէ իճրա օլունտըղը հալտէ, վաֆթիզին մէշրու՝ վէ միւ՛թէպէր օլա պիլէճէյինի իսպաթ էթաիյի իտտի՛ասընտա պուլունտըղարընը պէյան էթաիյի իւք Ֆըզըրա Յսվհ. Յ. Յ այէթ աիը քի, անտէ խէլասքեարըմըղ Նիկողեմնաս խիթապէն, «Էյէր պիր քիմնէ սուտան վէ Բուհտան տօղմաղսա, Ալլահըն մէլէքիւթիւնէ կիրէմէղ», պույուրմըշ տըր: Մուխպիրին պէյանընճա, անլէր «Պիր քիմնէ իպթիտա սույա պաթըրըմատըգճա, նա՞սըլ սուտան տօղա պիլիը», տէյիւ սու՛ալ էթմէքտէ տիրլէր: Յիլ հագիգա պու՛ ֆիւթապը Մուգատտէսի թէֆսիր էթմէնին եէնի վէ զարիպ պիր ուսուլը տըր: խէլասքեարըմըղըն սուտան տօղմաղ քէլամըյլէ, «*هو*» րըւ րըւ *هو*» միւրատ էթաիյինի պիզէ ինանտըրմագ իսթէրլէր: Պիր աղ իլէրի կիտիպ պունուն աթիտէքի սէօղլէրլէ նա՞սըլ մութապաղաթ էթաիյինի կէօրէլիմ: Բապպըմըղ Նիկողեմնաս խիթապէն, «Էյէր պիր քիմնէ *هو*» վէ *هو*» տօղմաղսա, Ալլահըն մէլէքիւթիւնէ կիրէմէղ՝ պույուրմըշ տըր: Տըւրըւ *هو*» իպարէսինի տօղմուշ քէլիմէսի եէրինէ գօսագ տա, Էֆէնտիմիզէ «Էյէր պիր քիմնէ սուտան վէ Բուհտան տըշարը չըգարըլմաղսա, Ալլահըն մէլէքիւթիւնէ կիրէմէղ տէտիրսէք, յանէպա գուլղա նա՞սըլ կէլիը: Պու կիպի

պիր թա՛պիրին նէ՞ մա՛նասը օլա պիլիը: Պու շէրհ ու թէֆսիրին հիւրմէթսիզլիյի շէօյլէ տուրսուն, միւնասէպէթսիզլիք վէ պութլանընը իսպաթ էթմէք իչիւն զիյատէ պիր շէյէ հանէթ վա՛ր մը տըր: Մուխպիր էֆէնտի, Էյէր պու շէրհ ու թէֆսիր մագպուլ տէյիլ իսէ, պու Ֆըզրատա *هو*» լուղէթիւնին մա՛նասը նէ՞ տիր, տէյիւ սու՛ալ էտիյօր: Պունուն ճէվապը փէք սատէ տիր: Տօղմագ եաշամաղա պաշլամագ տըր: Եէնի *هو*» եէնի պիր ՛էօմլրէ պաշլամագ տըր: Պու եէնի հայաթ Ալլահըն Բուհըյլէ թահսիլ էտիլիպ, վաֆթիզ վասըթաթսըյլէ տիւնեայա կէօսթէրիլմէլի տիր: Քրիստոս քէնտինի ատէմլէր հուզուրընտա իգըրար էթմէք իսթէմէյէնլէրի ֆէտէրինին հուզուրընտա իգըրար էթմէյէճէք տիր: Պինա՛էն յալէհ եէնի հայաթըն պաշլանըղճը, եա՛նի Ալլահըն մէլէքիւթիւնէ կիրմէք, Ալլահըն Բուհու վասըթասըյլէ թահսիլ վէ վաֆթիզ վասըթասըյլէ թէմհիր էտիլմէլի տիր:

Բ. Վիւճուտըն քեամիլէն սույա պաթըրըլմասըյլէ իճրա օլունան վաֆթիզին անճագ մէշրու՝ վէ մէրի իւլ իճրա վաֆթիզ օլտըղընը իտտի՛ա էտէնլէր թարաֆընտան իրատ օլունուպ տա մուխպիր էֆէնտի թարաֆընտան զիբր օլունան իքինճի Ֆըզրա Մար. 1. 10 այէթտէքի «Սուտան չըգտըղը անտէ» Ֆըզրասը տըր: Վէ լաքին պունուն էն թապի՛ի

մա՛նասը (խոստուսա մէթն ի Եունանիսինին մա՛նասը) պաշընը սուտան տըշարը չըգարմագ տէյիլ, անճագ եիւրիւյէրէք սուտան տըշարը գըլըյա չըգմագ տըր: Պու շէյ Ս՛մալ 8. ՅՅտա հէմ փիլիպպոս հէմ տէ խատըմ հագգընտա գուլլանըլըջ օլան ՛այն ի իսթիլահը օգուտը զըմըգտա ՛այան ու աշիքեար օլուր: Էյէր Մարկ. 1. 10տա Յիսուսըն սույա պաթտըլը թէպէյիլն էտէր իսէ, Ս՛մալ. 8. ՅՅտա տա խի հէմ փիլիպպոս հէմ տէ Խարընը սույա պաթմ մըջ օլտըղլարը սապիթ օլուր: Հալ պու քի հիչ պիր Եունանի այէթ ի մէղքիւրը քէնտի լիսանը ապիխնտէ օգուտըլը վագըթ պունա եիւրիւյէրէք դարայա չըգմագտան պաշգա պիր մա՛նա վէրէմէղ:

Գ. Մուխպիր էֆէնտինին Մու՛ամիտլերին (Մկըտական) «Էօլիւմէ օլան վաֆթիղին վա սըթասըլլէ անըն իլէ պերապեր տէֆն օլուն սըղ», տէյիլ մուհարրէր այէթէ միւրաճա՛թ էթտիքլերին պէյան էթտիյի իւչիւնճիւ իս թիլահ Բօմ. 6. 4տէ, վէ կող. 2. 12տէ պու լունուր: Պու իսթիլահըն հագիգի մա՛նասընը անկլամագ իչիւն անըն Բօմ. ալթընճը պապ տա օլան ՛ալագասընը քէմալը տիգգաթլէ նաղարը թէտգիգտէն կէչիրմէմիղ լազըմ տըր: Բէսուլ հագիգի պիր միւ՛մինին կիւնահտա տէվամլէ Ս.լլահըն քէսըթ ի ՛ինայէթինի սու՛ ի իսթի՛մալ էթմէսինին միւմքինսիղլիյինտէն

պահա էթմէքտէ տիր: Պօղոս ըէսուլ՝ միւ՛մինի ֆրիստոս իլէ էօլիւպ, եէնի պիր հայաթ իչիւն անըն իլէ պերապեր գըլյամ էտէն պիր զաթ սըֆէթիլլէ թէրսիմ էթմէքտէ տիր: Բրիստոս կիւնահը տէֆ՛ էթմէք իւզրէ էօլտիւլի կիպի, միւ՛մին տախի կիւնահա էօլիւր, եա՛նի կիւ նահտան վաղ կէչիպ անտէ եաշամագտան ֆէրաղաթ էտէր: Ս.յէթ 2: Բրիստոսըն էօլիւմէ զալիպ օլարագ, մէղարտան գըլյամ էյլէտիյի միսիլլիւ, միւ՛մին տախի ֆրիստոստա, վէ ֆրիստոս իլէ պերապեր եէնի վէ մուգատտէս պիր ՛էօմրէ գըլյամ էտէր: Ս.յաթ 6—10ը օգույուպ՝ ըէսուլըն կիւնահա վէ տիւնեայա սալլ օլունմագտան պահա էթտիյի այէթլերի Ղալ. 2. 19. 20: 6. 14է թաթպիգ էյլէ: Պունուն ճիւմլէսի միւ՛մինին վաֆթիղ օլունտըղը սըրատա ֆրիստոս հագգընտաքի մուհիմ իգրարընտա իզահ օլունմըշտըր: Պու այէթլերտէ սալպ ֆի՛լիինին սուրէթ ի իճրասընա տա՛լը պիր կէօնէ իմա ու իշար պուլունմատըղը կիպի, վաֆթիղին սուրէթ ի իճրասը խոստուսըն տա տախի պուլունմաղ: Բէզալիք Բէսուլ այէթ 5տէ պաշգա պիր թէչպիհէ, եա՛նի պիր ֆիտան միսիլլիւ պիրլիքտէ պէօլիւմէք թէչպի հինէ կէչիպ, պունու կերէք էօլիւմիւնտէ վէ կերէք գըլյամընտա ֆրիստոս իլէ եէ Գիւնոս օլմաղա թաթպիգ էթտիյինէ տիգգաթ օլունա: Տէֆն օլունմագ թէչպիհինին մէղարտան գըլյամ

էթմէյէ վիէք սըգը 'ալադասը օլտըղընտան, խրիսթիյան մէճաղէն էօլիւպ տէֆն օլունան, վէ ֆրիստոս իլէ պէրապէր գըյամ էտէն պիր զաթա թէշպիհ օլունմըշ տըր: Պուրատա էօլմէք քէլիմէսինին մէճաղի օլտըղընա հիչ քիմնէ շիւպհէ էթմէզ: Պու էօլիւմ կիւնահըլ պիր 'էօմիտէն ֆէրաղաթ էթմէք իչ'ար էտէր: Գըյամ էթմէնին մէճաղի օլտըղընա հիչ քիմ սէ շիւպհէ էթմէզ: Պուրատա գըյամ էթմէք մուգատտէս պիր 'էօմի կէշիրմէյէ պաշլամագ տէմէք տիր: Իմտի րէսուլըն «էօլ-էօ օլան վաֆիթիղին վասըթասըյէ անըն իլէ պէրապէր «էֆ» օլ-«էֆ» պույուրտըլը քէլամտա տէֆն օլունմաղը հարֆիյէն անկլայըպ տա, էօլ-էօմէճաղի մա'նատա անկլամագ ճա'լը մի տիր: Պունու էթմէնին միւնասէպէթսիղլիյի մէշուր միւֆէսսիրլէրին թահթ ը միւճատէյէտէ պուլունան ֆըգրալարտա վաֆիթիղին սուրէթ ի իճրատընա տա'իր պիր կէօնէ իմա ու իչ'ար մէվճուտ օլմասըղընը իտտի'ա էթմէլէրինէ սէպէպիյէթ վէրմիշ տիր: Աչըգտան աչըղա մէճաղի օլան պու ֆըգրալար իւղէրինէ ի-«ս» պի «ս»-ը լէհի'տէ պիր պուրհան թէ'սիս էթմէյէ հազգըմըզ Էօգ տըր տէսէք զանըմըղճա Էանկըլմայըզ:

Դ. Մուխպիր էֆէնտիյին մէշուր՝ վաֆիթիղ իչիւն սույա պաթմանըն զարուրի օլտըղը իտտի'ասընտա պուլունանլար թարաֆընտան միւ-

րաճա'աթ օլունտըղընը զիքը էթտիյի տէօրտիւնճիւ, Էա'նի «Սու իլէ Էըյգանմագտա» (աւաղան) Էախօտ «Եէնի տօղմա Էայգանմասընտա» իսթիլահը ԷփԷս. Յ. 26 վէ Տիա. 3. Յտէ պուլունուր: Անլէր «Սու սէրփմէք, Էախօտ սու տէօքմէք գուլլանըլըր իտի իսէ, պիր հալուզա նէ' հաճէթ վար իտի» տէյիւ սու'ալ էտիյօրլար: Պիզ պուրատա՝ պիրինճի պէնտիմիգտէ զիքը էթտիյիմիզ մէշուր լուղաթ միւ «էլիֆի րօպինսընըն սէօղիւնիւ թէքրար էտէրիզ: Թէգօա վէ կօֆրատա օլտըղը կիպի, Ֆիլիսթինտէ քեա'ին էն էսկի րում քիլիսէլէրինին խարապէլէրի արասընտա հալա պուլունմագտա օլան վաֆիթիղ հալուզլարը, վէ վիէք էսկի զէմանլարա մախսուս հալուզլար 'ազըլ պալիզ օլանլարըն սույա պաթըրըլարագ վաֆիթիղ օլունմալարընա քիֆայէթ էտէճէք գատար պէօյիւք տէյիլլէր տիր: Պունա ճիւմլէ շարգի քիլիսէլէրին թա պու կիւնքի կիւնէ գատար վաֆիթիղ այինինէ մախսուս հալուզլարը օլմասըյէ պէրապէր 'ատաթ վէ մու'ամէլաթլարը պիւս պիւթիւն սույա պաթմաղը մէշուր՝ վաֆիթիղ իչիւն զարուրի 'ատա էթմէտիլէրինի իսպաթ էյլէտիյի մա'լիւմ քէյֆիյէթի տախի'իլալէ էտիլմէլի տիր: Շիմտի անլէրին պիլ ֆի'իլ իւլ «էֆ» սույա պաթըրտըլը, Էալընըլ իւչ տէֆ'ա սու տէօքմէք տիր. զիրա փափասըն Էէտիյէ իւչ տէֆ'ա սու այընըպ, ֆէտէր, Օղուլ, վէ

րուհ իւլ Գուտտըն իսմի զիբր էտիլէրէք, վաֆթիդ օլունան շախտըն պաշը իւղէրինէ տէօքիւլիւր: Պունտան պաշգա հավարիյուն 'ասընտա պիւթիւն վիւճուտըն սույա պաթըրըլմասընըն մէր'ի իւլ իճրա օլտըղը, եախօտ քիլիսէնին իլք զէմանլարընտա մէշրու' վաֆթիդ իչիւն անըն մութլագա լաղըմ' 'ատտ էտիլտիյի իսպաթ օլունմագ կէրէք տիր: Մուհագգագ պիր քէյֆիլէթ տիր քի, խրիսթիյանըղըն զուհուրընըն իքինճի 'ասընտա — էն մէշուր 'ալիմէրին էֆքեարընճա Յովհաննէս րէսուլըն վէֆաթը իւղէրինէ տահա դըրգ սէնէլիք պիր միւտտէթ պիլէ կէյմէգտէն եաղըրըշ օլան «Օն իքի րէսուլէր», նամ էսէրին եաղըրըղը վաղըթտա պու կիպի պիր իտտի'ա եօգ իտի:

Մուխպիր էֆէնտի, «Շայիրտան ը իսա» նըն Վաֆթիլէրէք ի Եունանիյէսինին հիւքմ ու գուվլէթինէ փէք էհէմիլէթ վէրտիլէրինի պէյան իտէյօր: Պու քէլիմէնին մա'նասընըն իղահը իլք պէնտիմիլգտէ իհմալ էտիլմէմիլ տիր: Պիղ քէլիմէ ի մէղքիւրէնին վաֆթիդ այինինտէն պաշգա սա'լը մատտէլէր իչիւն տէ գուլլանըրըղը 'իպարէլէրի թէֆթիլ էթմէքլէ պունու թահգիդ էթմէյէ չալըրպ պիւս պիւթիւն սույա պաթմանըն միւմքինսիղ օլտըղը մահալ վէ սըրալարտա գուլլանըրըլ իտիլինի իսպաթ էյէտիլք:

Քէզալիք մուխպիր ի միւմաիլէյհ, Շայիր-

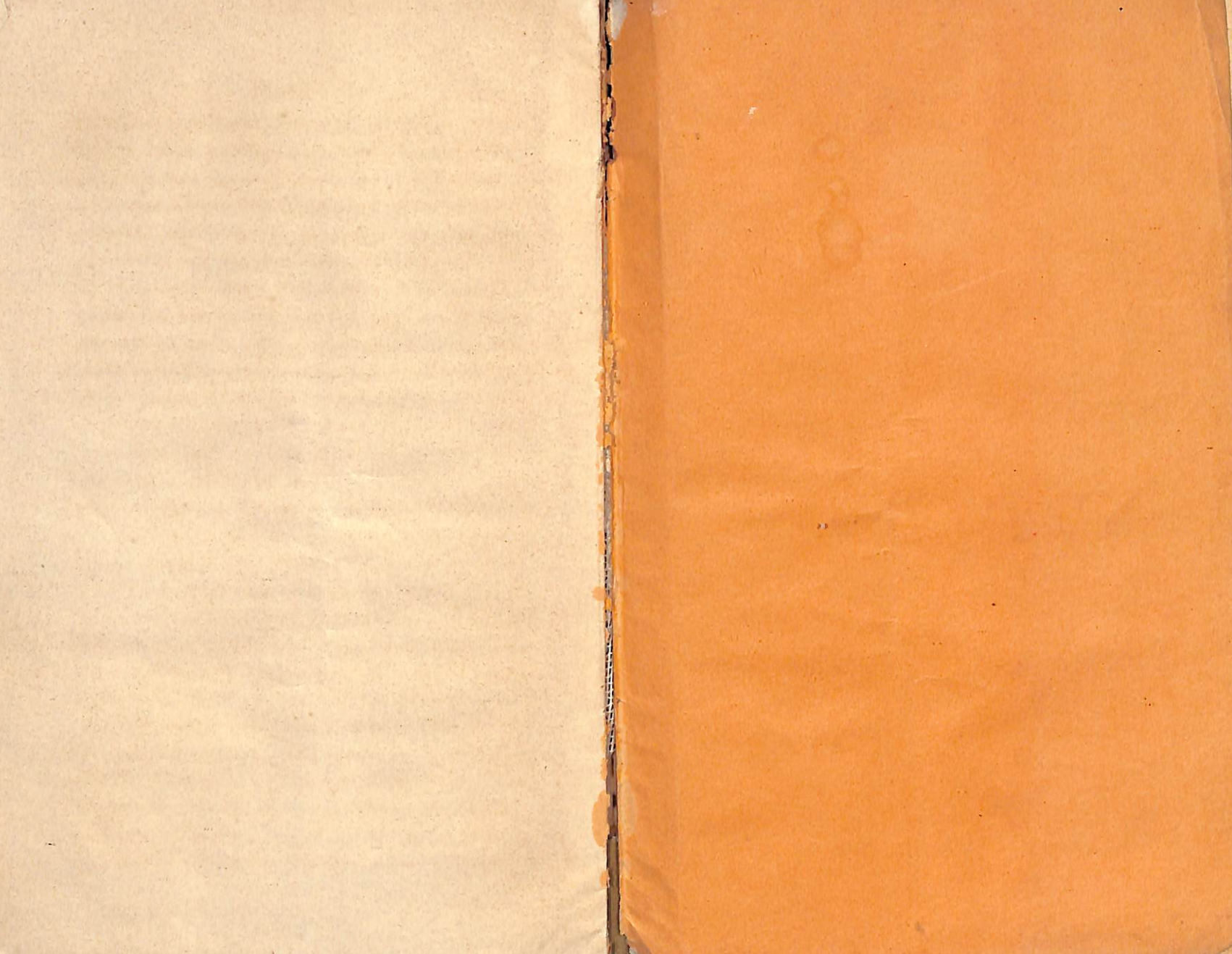
տան ը 'իսանըն չօճուղլար խէլաս պուլաճագլարընտան վաֆթիդ օլունմագա պիր կէօնէ իհթիյաճլարը օլմատըղընը իտտի'ա էթտիլէրինի վէ կէնսըն ը սալէ թա'լիմինի տախի րէտտ էյլէտիլէրինի պէյան էտիյօր: Կէօրինիւր քի անլէր Փրօթէսթանլարըն կիւնահ ը ալի թա'լիմի խուսուսընտա էրմէնի վէ Գաթօլիլէր իլէ հէմ էֆքեար օլտըղլարընը իտտի'ա էտիյօրլար:

Պունա ճէվապէն շու գատարընը տէրիլ քի, Աղամ իլէ պէրապէր պիւթիւն հէմնէվիմիլըն կիւնահա տիւշտիլիւ գավլինի, եա'նի 'ալ էլ 'ումում կէնսըն ը սալէ թա'լիլիլէր մա'լիւմ օլան թա'լիմի էրմէնիլէր վէ եա սա'լիլէրի թարաֆընտան գապուլ օլունտըղընտան տէյիլ, անճագ Ալլահըն ֆէլամընտա էյրէտիլիլ պիր թա'լիմ օլտըղը սէպէպտէն գապուլ էտէրիլ: Պու թա'լիմի րէտա վէ ինքեար էտէնլէր քէնտի քէնտիլէրինի 'Սհա ը 'Սթիդ իլէ 'Սհա ը ճէտիտին ահքեամը 'ալէյհինտէ հարէքէթ էթմէքտէ պուլաճագլար: «Իլթէ շէրը իլէ տօղարմ, վէ վալիտէմ պանա կիւնահ իչինտէ համիլէ օլտու:», Մէղ. 51. 5: «Քիմ նափաքտան փաք չըգարա պիլիւր. հիչ պիր քիմնէ:» Յոր. 14. 4: «Թէնտէն տօղան թէն տիր, վէ րուհտան տօղան րուհ տըր:» Յովհ. 3. 6: «Իմտի նասըլ քի պիր ատէմին վասըթասըլէ տիւնեայա կիւնահ, վէ կիւնահըն վասըթասըլէ էօլիւմ կիրտի իտէ, պու վէճիլէ տախի

ճիւղիցսի կիւնան իշխեալիքէրինտէն, էօլիւմ
ճիւղից ինսանլարա (հէմ շօճուգլարա հէմ
պէօյիւքէրէ) կէշտի: Բօմ. Յ. 12:

Կիւնան ը ասլի թա'լիմինի ըէտտ էտէնլէր
քէնտի քէնտիլէրինի խէլասըն՝ Աւանըն հաս
լ-իֆընասն օլարղը թա'լիմինի ըէտտ, վէ տօղ
րուտան Ալլահըն փէլամընա մուխալէֆէթ
էթմէքտէ պուլաճագլար տըր: Էյէր շօճուգ
լար պի կիւնան օլմալարը սէպէպլինտէն սէմա
յա գապուլ օլունաճագլար իսէ, անլէրին խէ
լասը ճապա 'ինայէթտէն օլամաղ:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0545295

